

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 419/2011-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. septembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť J. Š., t. č. vo výkone trestu Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1 a 2 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Sžz 4/2010-20 zo 6. júla 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. Š. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. augusta 2011 doručená sťažnosť J. Š., t. č. vo výkone trestu Ž. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1 a 2 a čl. 2 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Sžz 4/2010-20 zo 6. júla 2011.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa návrhom doručeným 28. mája 2010 Okresnému súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) domáhal proti odporcovi Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, Bratislava, ochrany pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy podľa § 250v Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“).

Okresný súd uznesením č. k. 8 C 116/2010-12 z 29. septembra 2010 vyslovil podľa § 244 v spojení s § 250t ods. 8 a § 246 ods. 2 písm. b) OSP jeho vecnú nepríslušnosť a vec postúpil najvyššiemu súdu ako vecne príslušnému na konanie a rozhodovanie.

Najvyšší súd uznesením č. k. 2 Sžz 4/2010-20 zo 6. júla 2011 konanie zastavil z dôvodu nespĺnenia podmienok na pokračovanie v konaní, keďže sťažovateľ nebol v konaní zastúpený advokátom a splnomocnenie na svoje zastupovanie nepredložil ani na výzvu najvyššieho súdu.

Podľa názoru sťažovateľa najvyšší súd týmto rozhodnutím porušil jeho základné právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a 2 a čl. 2 ods. 2 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Svoje presvedčenie sťažovateľ odôvodnil takto:

„Podľa názoru sťažovateľa napadnuté rozhodnutie by mohlo byť protiústavné z dôvodu nesprávnej aplikácie ust. § 250v ods. 8 OSP a § 250a OSP, pričom toto malo za následok nesprávne určenie procesných podmienok konania a svojvoľné zastavenie konania... V danej veci je pomerne nejednotná prax jednotlivých senátov NS SR, pričom iba senát č. 2 S požaduje povinné právne zastúpenie v konaniach podľa štvrtej a piatej hlavy piatej časti OSP... preto sa obraciam na ÚS SR, aby preskúmal postup a rozhodnutie NS SR a určil (ne)správnosť toho-ktorého postupu a rozhodnutia, resp. aplikácie relevantných ustanovení OSP. Argumentovať možno len tým, že zákonodarca vecne oslobodil od súdneho poplatku dotknuté konania..., aby umožnil účinný a reálny prístup k súdnej ochrane

každému a požadovať povinné právne zastúpenie v zmysle § 250a OSP je pomerne obmedzujúce a s prihliadnutím na nie právne zložité predmety týchto konaní. Finančné náklady za povinné právne zastúpenie v podstate preyšujú takmer akýkoľvek súdny poplatok, ktorý mohol zákonodarca požadovať o obmedziť tak prístup k súdnej ochrane, ibaže zákonodarca od tohto obmedzenia úmyselne upustil. Možno by za úvahu stálo, či ust. § 250a OSP (nie) je ustanovením *lex specialis* a tým ho nemožno aplikovať v dotknutých konaniach okrem konania podľa druhej hlavy piatej časti OSP. Inak si neviem vysvetliť tak hrubo, resp. zásadne odlišnú aplikáciu, interpretáciu a aplikačnú prax jednotlivých senátov... Najvyššieho súdu SR. Na druhej strane odôvodnenie rozhodnutia a najmä znenie zákona sú presvedčivé a dávajú logiku podkladu pre rozhodnutie, ktoré napádam, ibaže čo potom znamená tá rozdielna aplikačná prax NS SR?

Na základe uvedeného... žiadam ÚS SR, aby vo veci rozhodol v súlade s navrhovaným sťažnostným petitom tejto sťažnosti, nakoľko v danej veci NS SR porušil ústavný zákaz odmietnutia spravodlivosti... a znemožnil sťažovateľovi riadne konať pred všeobecným súdom nesprávnym a nezákonným, resp. protiústavným určením procesných podmienok.“

Sťažovateľ vzhľadom na uvedené žiadal, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Podľa čl. 127... Ústavy sa vyslovuje, že Najvyšší súd SR právoplatným, protiústavným uznesením zo 6. júla 2011 v konaní o ochrane pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy vedenom pod č. k. 2 Sžz 4/2010 porušil sťažovateľove základné právo na súdnu ochranu a inú právnu ochranu ako aj právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 ods. 1, 2 Ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1, 2 a čl. 2 ods. 2 Ústavy a právo na spravodlivý súdny proces a právo na súd podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Podľa čl. 127 ods. 2 vety prvej a tretej Ústavy sa právoplatné protiústavné uznesenie Najvyššieho súdu SR č. 2 Sžz 4/2010-20 zo dňa 6. júla 2011 zrušuje a vec sa... vracia na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd SR sa zaväzuje k náhrade všetkých prípadných trov konania vzniknutých štátu a sťažovateľovi v lehote 15 dní o právoplatnosti... tohto nálezu.“

Sťažovateľ zároveň požiadal o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo

slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

Predmetom sťažnosti je sťažovateľom namietané porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a 2 a čl. 2 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Sžz 4/2010-20 zo 6. júla 2011.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

Podľa čl. 1 ods. 2 ústavy Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd predovšetkým pripomína, že podľa svojej ustálenej judikatúry nemá zásadne oprávnenie preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inšinciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces chráneného v čl. 46 ods. 1 ústavy je právo domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu).

Porušenie práva na súd, resp. prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy by v prípade sťažovateľa prichádzalo do úvahy vtedy, keby podmienky na prístup k tomuto súdu ustanovené Občianskym súdnym poriadkom neboli zo strany najvyššieho súdu rešpektované spôsobom zjavne neopodstatneným alebo arbitrárnym.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie, len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin c. Francúzsko, 1998).

Ústavný súd teda, tak ako to už vyslovil vo viacerých svojich nálezochoch, nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05), a preto nemôže preskúmavať rozhodnutia všeobecných súdov, pokiaľ tieto súdy vo svojej činnosti postupujú v súlade s právami na súdnu a inú právnu ochranu zakotvenými v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). Z takéhoto pohľadu pristúpil ústavný súd aj k posúdeniu napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu.

Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu okrem iného vyplýva:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky výzvou z 15. novembra 2010 vyzval navrhovateľa, aby zaslal súdu splnomocnenie udelené advokátovi na jeho zastupovanie v tomto konaní, podľa § 250a v spojení s § 250v ods. 8 OSP.

Zároveň navrhovateľa poučil o tom, že v prípade nedodržania súdom stanovenej lehoty 14 dní na predloženie plnej moci udelenej advokátovi, bude konanie o jeho návrhu podľa § 250d OSP zastavené.

Navrhovateľ prevzal zásielku s výzvou súdu 18. novembra 2010, čo potvrdil vlastnoručným podpisom na doručenke zásielky, avšak v stanovenej lehote a ani do dnešného dňa, požadované splnomocnenie najvyššiemu súdu nezaslal.

Podľa § 250v ods. 1 OSP fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá tvrdí, že bola ukrátená na svojich právach a právom chránených záujmoch nezákonným zásahom orgánu verejnej správy, ktorý nie je rozhodnutím, a tento zásah bol zameraný priamo proti nej alebo v jeho dôsledku bol proti nej priamo vykonaný, môže sa pred súdom domáhať ochrany proti zásahu, ak taký zásah alebo jeho dôsledky trvajú alebo hrozí jeho opakovanie.

Podľa ods. 8 na konanie podľa tejto hlavy sa použijú ustanovenia prvej a druhej hlavy tejto časti primerane, ak v tejto hlave nieje ustanovené inak.

Podľa § 250a žalobca musí byť zastúpený advokátom, pokiaľ nemá právnické vzdelanie buď sám, alebo jeho zamestnanec (člen), ktorý zaňho na súde koná; to neplatí vo veciach, v ktorých je daná vecná príslušnosť okresného súdu, alebo ak ide o preskúmanie rozhodnutia a postupu vo veciach zdravotného poistenia, sociálneho zabezpečenia vrátane nemocenského poistenia, dôchodkového zabezpečenia, štátnych sociálnych dávok, sociálnej

pomoci a poistenia v nezamestnanosti, aktívnej politiky trhu práce a garančného fondu, poskytovania zdravotnej starostlivosti, vo veciach priestupkov a vo veciach azylu a doplnkovej ochrany.

Podľa § 250d ods. 3 súd uznesením konanie zastaví, ak sa žaloba podala oneskorene, ak ju podala neoprávnená osoba, ak smeruje proti rozhodnutiu, ktoré nemôže byť predmetom preskúmavania súdom, ak žalobca neodstránil vady žaloby, ktorých odstránenie súd nariadil a ktoré bránia vecnému vybaveniu žaloby, alebo ak žalobca nie je zastúpený podľa § 250a alebo ak žaloba bola vzatá späť (§ 250h ods. 2)...

Zo spisového materiálu je zrejmé, že navrhovateľ nebol v konaní zastúpený advokátom, nešlo o výnimku uvedenú v § 250a OSP a na výzvu súdu v stanovenej lehote a ani do dnešného dňa splnomocnenie udelené advokátovi na zastupovanie v konaní nepredložil.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že nie sú dané podmienky na pokračovanie v konaní, a preto podľa § 250d OSP konanie o návrhu navrhovateľa zastavil.“

V citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyšší súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré konanie o návrhu sťažovateľa zastavil.

Svoje právne závery pritom oprel o zákonné ustanovenia, ktoré v rozhodnutí citoval, a ich výklad najvyšším súdom rozhodne nemožno považovať za rozporný so samotným znením týchto ustanovení. Napokon túto skutočnosť v sťažnosti pripustil aj sám sťažovateľ.

V každom prípade postup najvyššieho súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľa nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, teda najvyšší súd v danom prípade neporušil označené základné právo sťažovateľa nesprávnou alebo svojvoľnou aplikáciou a výkladom práva. V konečnom dôsledku ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov najvyššieho súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci najvyššieho súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný

súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor najvyššieho súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad najvyšším súdom takéto nedostatky nevykazuje.

Podstata sťažovateľových námietok však spočíva v tom, že jednotlivé senáty najvyššieho súdu otázku právneho zastúpenia v konaní o ochrane pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy posudzujú rozdielne (svoju argumentáciu však nepodporil konkrétnymi prípadmi). K tomu je potrebné poznamenať, že ústavný súd vo viacerých svojich predošlých rozhodnutiach konštatoval, že nie je orgánom oprávneným zjednocovať právne názory všeobecných súdov (I. ÚS 199/07, II. ÚS 273/08, IV. ÚS 331/09, III. ÚS 197/2011). Úloha ústavného súdu spočíva v tom, aby v konkrétnych prípadoch posúdil len ústavnú akceptovateľnosť právneho názoru vysloveného všeobecným súdom (podobne III. ÚS 313/2010). Taktiež nie je v právomoci ústavného súdu podávať výklad zákona tak, ako to sťažovateľ vo svojej sťažnosti požaduje. Ústavný súd podáva iba výklad ústavy alebo ústavného zákona, ak je vec sporná (čl. 128 ústavy).

V tomto prípade však ústavný súd dospel k záveru, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu v plnom rozsahu spĺňa požiadavky kladené na ústavne konformné rozhodnutie. Preto bolo potrebné sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a 2 a čl. 2 ods. 2 ústavy a porušenia práv na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Rovnako tak vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 2 ústavy je sťažnosť sťažovateľa zjavne neopodstatnená, pretože, ako vyplýva z obsahu sťažnosti, sťažovateľ porušenie tohto práva odvodzuje práve od prípadného

porušenia základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, a keďže ústavný súd nekonštatoval porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, nemohlo dôjsť v takomto prípade ani k vysloveniu porušenia základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 2 ústavy. Vzhľadom na uvedené ústavný súd aj v tejto časti sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Iné rozhodné skutočnosti sťažovateľ v sťažnosti pred ústavným súdom vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu najvyššieho súdu nenamietal.

Pretože sťažnosť bola ako celok odmietnutá, t. j. nedošlo v tomto prípade k vysloveniu porušenia základného práva alebo slobody, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa (zrušenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, náhrada trov konania, ale aj ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom) uvedenými v jeho sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. septembra 2011